

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: Gökkuşuğu Türkçe Öğretim Seti Temel Seviye Örneği

Serdar GÜRSOY

İsmail GÜLEÇ*

Özet

Gelişen ve küreselleşen dünyamızda, teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişmelerin de etkisiyle ülkelerin ve insanların birbirleriyle ilişkileri de kaçınılmaz olarak artmak zorunda kalmıştır. Bu zorunluluk nedeniyle başka kültürler hakkında bilgi sahibi olabilmek ve uyum sağlayabilmek adına yabancı dil öğrenmek ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak diğer ülke vatandaşlarının ülkemize olan ilgisinin artmasından dolayı Yabancılara Türkçe Öğretimi de gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Dil öğrenmenin aynı zamanda kültür öğrenmek olduğu gerçeğinden hareketle yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında, öğrencilere öğrendikleri dilin kültürünü de tanıtabilmek amacıyla kültürel öğelere yer verilmelidir. Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarından Gökkuşuğu Türkçe Öğretim Seti temel seviyesi, kültür aktarımı yönüyle incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi (tarama modeli) yapılmıştır. İçerik analizi olarak DİLSET yayınlarının hazırlanmış olduğu *Gökkuşuğu Türkçe Öğretim Seti 1-2 Yeni Öğrenenler İçin* temel seviye ders kitapları, dil bilgisi kitapları, ses cd'leri ve vcd'leri belirli ölçütlere göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kültür aktarımı, yabancılara Türkçe öğretimi.

---

* Prof.Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, igulec@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

Dil üzerinde çalışanlar her bilim alanında olduğu gibi önce onun tanımını yaparlar. Kaplan, dilin tanımını üç boyutta yapmaktadır: Genel tanımı ile "dil, bazı ses veya ses gruplarının o şeylerin hayalini uyandırması sürecinden ibarettir"¹, işlevi bakımından "dil, vasıttadan başka bir şey değildir², manevî bakımdan ise "dil, hayatın aldığı bir şekildir ve milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin adeta özetidir." (Erenoğlu, 2008: 66)

Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır. (Aksan, 1995: 11)

Pehlivan'ın Gökberk'ten aktardığına göre dilin fizik yönü, ruhsal yönü, bir de anlam yönü vardır. "Konuşurken çıkardığımız sesler, havanın bu dalgalanmaları dilin fizik yönüdür". Sesler anlam taşıyan birer kap gibidirler, anlamı konuşandan dinleyene ulaştıran birer köprüdürler. Konuşan karşındakine bir takım sesler göndermeseydi, anlaşma olamazdı. Ancak bu gönderilen seslerin algılanmaları, yaşanmaları da gereklidir. Bu olay da dilin ruhsal yönüdür. Ama... konuşmada anlaşmayı sağlayan asıl etken anlamdır. Anlam belli bir zaman anına bağlı değildir, zaman ve mekânı aşar (2007: 4).

Dil, düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir dizgedir. (Aksan, 1995: 55)

Dilin iletişimdeki yerini ve toplumsal işlevini Demirel, şöyle açıklamıştır: "Dil bir iletişim aracıdır. İnsanlar arasında en etkin iletişim aracı dildir. Dilin kapsamına girmeyen sesler, jestler ve mimikler iletişimin sağlanmasında önemli olmasına karşın bunlar dilin önemini hiçbir zaman azaltmaz. Dilin insanlar arasında iletişim aracı olarak kullanılması dilin toplumsal bir işleve sahip olduğunu ortaya koymakta, ayrıca dil, o toplumla onun kültürü arasında ilişki kurma rolünü de üstlenmektedir." (1999: 9)

İnsanın dil olmadan yaşayamayacağı gerçeğinden hareketle iletişimin temeli olan dilin o topluluğun kültürünü oluşturmada ne kadar etkin olduğu açıktır. Aksan'a (1995: 13) göre, bir toplumu ulus yapan bağların en güçlüsü dildir. Bireyleri ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar; kuşaktan kuşağa aktararak gelen dil; bireyi geçmişle gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir.

Her millet dilini kendi ihtiyaçlarına, kültür ve medeniyet seviyesine, zevkine göre yaratır. Dil,

tıpkı ev gibi bir milletin duygu, düşünce ve hayatının barınağı, korunağıdır. (Kaplan, 1983: 133)

Kültür

Kültür konusu çok tartışmalı ve farklı görüşlerin olduğu bir alandır. Bununla birlikte hemen herkes kültürün ne olduğu konusunda bir fikre sahiptir. Onun bir "farklılık" işareti olduğunu bilir. (Yılman, 1995: 23)

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük' te kültür kelimesinin anlamı şu şekilde açıklanmaktadır: "1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, ekin; 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin eserlerinin bütünü" (TDK, 2011: 874)

Güvenç'e göre kültür farklı görüşlere göre betimlenebilen bir kavramdır. Bu nedenle kültür kavramının çok geniş kapsamlı bir anlamı bulunmaktadır. Kültür kavramı yabancı dil öğretiminin amaçladığı anlamda ele alınacak olursa. Kültür dini, sanatı, insanların yapıp ettiği her şeyi içine alan karmaşık bir varlık alanıdır. Gözle görülmeyen, elle tutulmayan bu bağları insanlar eğitimle öğrenir, dil ile kurar, sürdürür. Kültür toplumu oluşturan kişileri, onları bir arada tutan, birbirine bağlayan dil ve haberleşme süreçlerini, sanatlarını, inançlarını, törelerini, hukuk ve yönetim kurumlarını, üretim ve tüketim düzenlerini içine alır. (202: 14-15 akt. Okur ve Keskin, 2013: 1621)

En basit tanımı ile kültür, bir milleti diğer milletlerden ayıran niteliklerin bütünüdür. (Melanlıoğlu, 2008: 65)

Kaplan, kültürün bir millet için neden önemli olduğunu şöyle ifade ediyor: "Milletler, gelişigüzel insan yığınlarından ibaret değildir. İnsan yığınlarını "millet" haline getiren "kültür"leridir... Kültür deyince ilk akla gelen şey "dil"dir." (1993: 22)

Kaplan'ın belirttiği şekilde kültür deyince ilk akla gelen şey dil ise dilin bir toplumun kültüründe ne derece önemli olduğunu ve bu iki kavramın birbirleri için ne kadar gerekli olduğunu belirtmekte yarar vardır.

Dil-Kültür İlişkisi

İnsanın kendi yaşamı için yarattığı her şey, dil sayesinde elde edilmiştir. İnsanın ortaya koyduğu tüm eserler, bir başka deyişle tüm kültürel etkinlikler, insanların birbirleriyle karşılıklı etkileşim ve iletişim halinde çalışarak gerçekleştirildikleri için, içinde dilin yer almadığı tek bir kültür ürünü yok-

tur. Dil becerisi, kültürün temel taşıdır. (Özkan, 2009: 7)

Bir milletin özelliklerini en iyi açıklayan dildir, hatta toplumun özellikleri dil ile birleşir ve kültürün tam bir yansıtıcısı olur. Biri olmadan diğersinin varlığı da düşünülemez. Kültürü aktarmayı sağlayan dildir, kültür ise ortak değerler vasıtasıyla dilin anlatılmasına olanak tanır. Kültür tarihi bir süreçte gelişir ve bunu diğer nesillere aktarabilmenin tek yolu dildir, bundan dolayı dil sayesinde kültürün yapısı bozulmaz ve canlılığı korunur. (Demir, 2007: 17)

Aksan'a (1995: 65) göre de bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilginiz olmasa yalnızca dilbilim incelemeleriyle bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz.

Yine Aksan'a (1995: 65) göre bir ulusun dilinden o ulusun kültürüne, dünya görüşüne inebileceğini savunan ve bu görüşü sonradan birçoklarının benimsenen Humboldt, dilin bir ulusun ruhunun dış görünüşü olduğunu belirtmekte "ulusun dili ruhudur; ruhu da dili" demektedir.

Dildeki kültürel boyutları, deyimlerde, atasözlerinde, türkü ve şarkılarda edebi eserlerde de görürüz. İnsan ancak kültürle birlikte var olabilir. Dil, kültürün oluşumunda diğer öğelerle karşılaştıramayacak kadar etkili bir rol oynar. Bu konudaki genel görüş dilin kültürü hem kurduğu hem de geliştirdiğidir. İnsan dilde güçlendikçe kültürü de gelişir zenginleşir. (Pehlivan, 2007: 9)

Yılman'ın (1995: 23) belirttiği şekilde her toplumun farklılık işareti olarak bir kültürü varsa yine farklılık işareti olarak dili de vardır. Asutay, bu durumu şöyle açıklamaktadır: "İşte bu farklılıktan ötürüdür ki her kültürün, ona kendi kimliğini kazandıran, kendine özgü bir dili vardır. Bu dil, ait olduğu kültürün bütün özelliklerini, ötekilerden olan ayrımını ve tarihsel - toplumsal tüm birikimlerini içinde barındırır. Bu bağlamda dil öğrenmek, o kültürü tanımakla eş anlamlıdır denebilir. Yeryüzünde farklı dillerin varoluşu, birbirlerini anlamaya, tanımaya çalışmanın nedeni olarak da yorumlanabilir." (Asutay, 2003: 27)

En ilkel toplumdaki en gelişmiş toplumlara kadar, bütün toplumların kendilerine göre birer kültürleri bulunur. Toplumların hayat karşısındaki tutum ve davranışlarında, yaşayışlarında, eğitim ve düşünce tarzlarında, yaratıcılıklarında farklılıklar bulunduğu için kültürler toplumdan topluma farklı ve

çeşitli yapılarda bulunur. Bundan dolayı, bir kültür için vazgeçilmez önem taşıyan unsurlar, başka bir kültür için önemsiz sayılabilir. Toplumların ve dünyadaki milletlerin mozaik durumundaki farklı görünümleri de genellikle kültür yapılarındaki bu farklılıktan kaynaklanmaktadır. (Okur ve Keskin, 2013:1624)

Bu düşüncelerden yola çıkılarak şöyle bir soru sorulabilir: Farklı bir dili öğrenmenin faydası yalnızca farklı bir kültür öğrenmek midir?

Kırkkalıç ve Sevim'in, Asutay'dan yaptığı aktarmaya göre bu soruya şöyle cevap verilebilir: "Yabancı dilden ne kastedildiği ya da bu kavramdan ne anlaşıldığı da çok önemlidir. Dilin kültür ile olan ilişkisi düşünüldüğünde yabancı dilden kastedilen şeyin aslında dilin yabancı değil, bizimkinden farklı oluşudur. Günümüz çok dilli ortamında farklı kültürler arasındaki hoşgörüsüzlükten kaynaklanan kültür çatışmalarını önlemek için yabancı dil olarak nitelendirdiğimiz dili yani kültürü öğrenmek, kültürler arası iletişim sürecinde etkili bir çözüm yolu olabilir." (2012: 366)

Bu düşüncelerden hareketle dil öğretiminde kültür öğretiminin ne kadar önemli olduğu; bu nedenle yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel öğelere yer verilmesinin ne kadar elzem olduğu sonucuna ulaşılabilir.

2. DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

Yabancı dil öğretiminde amaç, öğrencilerin kültürel yeterliliklerini kazanarak o dili daha iyi anlar ve konuşur hale getirebilmektir. (Çiftçi, Batur ve Keklik, 2013: 366) Kültürel yeterliliği kazanmak için gerekli olanın ne olduğunu İşcan (2012: 4) şöyle açıklamıştır:

"Bir yabancı dil bilmek, bireyin o dildeki sözcükleri ve dil bilgisi yapılarını bilmesinin yanı sıra, bu sözcük ve yapıardan yararlanarak o dili konuşan kişilerle sözlü ya da yazılı iletişim kurabilmesidir. Başka bir deyişle, bir dili bilmek yalnızca o dil hakkında gerekli dil bilgisi kurallarını bilmek "dil bilgisel yeti" ye sahip olmak değildir. Aynı zamanda hangi ortamlarda hangi yapı ve sözcüklerin kullanılacağını bilmek demek olan "iletişimsel yeti" ye sahip olmak gerekmektedir. Bunu kazanabilmek için de o dilin kültürü hakkında bilgi sahibi gerekmektedir."

Öğrencinin öğreneceği dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmasının, öğrenciyi faydaları şöyle sıralanabilir:

Er'in Tseng' den aktardığına göre yabancı dilde herhangi bir okuma parçasını okuyan bir kişinin

öğrendiği dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olması okuduğu parçayı daha kolay ve hızlı anlamasına yardımcı olacaktır (2006: 4).

Kültür aktarımı dil öğretimi sırasında öğrenciye kazandırılabilirse birey dilini öğrendiği toplumu daha kolay tanıyabilir ve o kültüre karşı daha hoşgörülü hale gelir. (Yılmaz ve Taşkın, 2014: 270)

Dil, sadece kültürün önemli bir parçası değil aynı zamanda kültürün aktarıcısıdır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılması dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkiler. (Bölükbaş ve Keskin, 2010: 221)

Tomalin ve Stempleski'ye göre kültür öğelerinin aktarılmasının 7 amacı vardır:

- Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf gibi değişkenlerin insanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin bazı sözcük ve tümceciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı biçimde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleleri nesnel gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak.
- Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak.
- Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak (1993: 89 akt. İşcan, 2012: 4)

Çiftci, Batur ve Keklik'e göre (2013: 366) Yabancı dil öğrenmek, yabancı bir kültür ile diyaloga girmek demektir. Yabancı dil öğrenirken iki kültür birbiriyile birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir. Bu dersler, öğrencinin hem kendi kültürü hem de yabancı kültür ile buluştuğu, iki kültürün benzer ve farklı yanlarını kavrayıp, karşılaştırmalar yaptığı bir alandır. Bu bağlamda yabancı dil öğretiminde kültürlerarası etkileşim üst amaç olarak benimsenmiştir.

Öğrencilerin bu karşılaştırmayı nasıl yaptıkları şöyle açıklanabilir: "Yabancı dil öğrenen bireylerin başlangıçtaki kaygı düzeyleri en üst seviyededir. Bireyler dilini öğrendikleri kültürle tanıştıkça, ortak kültür değerlerini keşfettikçe bu kaygı düzeyi

makul seviyeye iner. Kaynak kültür ve hedef kültür ekseninde oluşturulacak yabancı dil öğretim sistemleri sayesinde; öğrenen bireyler ilk defa karşılaştıkları hedef kültür unsurlarına olumsuz ve yüksek kaygıyla bakmayacak; bu sayede kısa zamanda istenir düzeyde motivasyon (ki yabancı dil öğretiminin en önemli ayağıdır.) sağlanmış olacaktır." (Yiğit ve Arslan, 2014: 3)

Polat'a göre de öğrencilerin dili, kültürle beraber öğrenmeleri onları dil öğretimine karşı daha istekli hale getirecektir. Yabancı dil öğretiminde kültürün çok büyük önemi vardır ve kültür yoluyla verilebilecek olan bilgiler öğrencini dili anlamasına yardımcı olabilecek nitelikte olmalıdır. Öğrenciye verilen bilgi ona günlük hayatında yardımcı olmalı ve öğrenci farklı bir kültürle karşılaştığında kültürel şok yaşamamalıdır. YDT derslerinde işlenecek konular, öğrencileri yabancı kültürü tanımaya isteklendirmelidir. (1990: 80 akt. Eryaman ve Kana, 158)

Bu görüşten hareketle dil öğretimi derslerinde işlenecek konularda, yer verilmesi gereken kültürel öğelerin neler olduğunu görmekte yarar vardır:

Avrupa Konseyi (Council of Europe) 2000 yılında bir bildiri ile, öğretilen yabancı dile ait sosyal ve kültürel bilgilerin de verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Avrupa Konseyince altı çizilen ve içinde yeme, içme, giyinme ve eğlenme gibi unsurları da barındıran sosyokültürel bilgiler ise şunlardır:

1. Günlük yaşam,

- Yiyecek, içecek, yemek zamanları, masa adabı.
- Resmi tatilleri, Çalışma saatleri.
- Boş zaman faaliyetleri, hobileri, okuma alışkanlıkları, yaptıkları sporlar vb.

2. Yaşam koşulları,

- Yaşam standartları ,
- Ev şartları,
- Refah durumları,

3. Kişiler arası ilişkiler,

- Sınıfsal yapı ve sınıflar arası ilişkiler,
- Kadın erkek ilişkileri,
- Aile yapıları ve ilişkileri, jenerasyonlar arası ilişkiler,
- Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler,

4. Değerler, inançlar ve davranışlar,

- Sosyal sınıf,
- Çalışma toplulukları,
- Refah,
- Gelir,
- Gelenekler,

- Sanat,
- Müzik vb.
- 4. Vücut dili,
- 5. Sosyal gelenekler,
- Dakiklik,
- Hediyeler,
- Elbiseler,
- Yemekler, içecekler,
- Yasaklar vb.
- 6. Adet olmuş davranışlar,
- Dini durumlar,
- Doğum, evlilik
- 7. Evlilik, gösteriler, seremoniler, kutsamalar,
- Festivaller,
- Danslar, vb. (CEF, 2000: 102-103 akt. Güleç ve İnce, 2013: 97)

Yılmaz ve Taşkın'ın Demir ve Açıktan yaptığı aktarıma göre de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özellikle Türk toplumuna has özellikte olan bazı unsurların ana başlıklarının verilmesi gerekir. Bu unsurları belli başlı maddeler halinde şu şekilde sıralanabilir (2014: 273)

- Karşılaşmalar, selamlaşmalar ve tanıştırmalar
- Kişilerin sohbetleri esnasında kullandıkları yaşa, yakınlığa ve toplum içindeki statüsüne bağlı yaklaşımlar
- Yemekler ve içecekler
- Yaşanılan yer, komşuluk ilişkileri, şehir ve kırsal kesim arasındaki yaşayış farklılıkları
- Giyim ile ilgili unsurlar,
- Çalışma ve çalışma ortamları,
- Siyaset ile ilgili unsurlar,
- Randevular ile ilgili unsurlar,
- Eğitim ve eğitim ortamları ile öğrenme ortamları ile ilgili unsurlar,
- Oynanan oyunlar, dinlenen müzikler ile ilgili unsurlar,
- Din ile ilgili yaşanmışlıklar,
- Bayramlar, kutlama ve anma günleri, evlenme ve ölüm ile ilgili unsurlar,
- Evlere yapılan davetler misafirlikler,
- Sağlık ve tedaviler ile ilgili unsurlar,
- Temizlik ile ilgili unsurlar,
- Tepkileri dile getirme yöntemleri,
- Toplum içinde anlatılan hikâyeye, masal, efsane,
- Günlük hayatta kullanılan atasözleri ve deyimler,
- Günlük hayatta duyguları ifade etme

Özellikle yabancı dil öğretiminde öğrenilen dile ait yeme içme kültürünün ve eğlenme, giyinme gibi diğer sosyal davranışların öğretilmesi önemlidir.Zira dil öğrenimi karşılıklı bir kültür aktarımını zaten doğasında barındırmaktadır.(Güleç ve İnce, 2013: 97)

Dili sadece kurallarını vererek öğretip kültürel öğeler eksik bırakılırsa sonuç ne olur?

"Brooks'a göre kültür öğeleri aktarılmazsa öğrencinin yabancı dili konuşması, kendi kültür çevresinden gördüğü kavramları farklı sembollerle dile getirmesinden başka bir şey olmaz ."

Bu nedenle yabancı dil öğrenen kişinin o dile tam olarak yetkin olması için sadece dilin yapısını bilmesi yeterli değildir. Öğrencinin, o dilin hitap, teşekkür, kabul etme, reddetme, önerme gibi kullanımları hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Öğrencinin kültüründe olan herhangi bir davranış, söz veya tonlama, öğrendiği dilde farklı olarak algılanabilir. Öğrenci hem dilsel hem de kültürel yapıları öğrendiği sürece o dilde yetkin olabilir. Bundan dolayı yabancı dil derslerinde öğrenilen dilin kültürel öğelerinin aktarımı gereklidir. (1986: 128 akt. Okur ve Keskin, 2013: 1626).

Okur ve Keskin'in aktardığı şekilde öğrencinin kültüründe olan herhangi bir davranış, söz veya tonlama, öğrendiği dilde farklı olarak algılanabilir, durumunu şu şekilde örneklendirmek mümkündür:

Türk kültüründe evet anlamına gelen başı sağa sola sallama hareketi bazı kültürlerde hayır anlamına gelmektedir. (Örn:Japon kültürü) Yine Japon kültüründe "ben"i işaret etmek için işaret parmağı burnun üzerine konulurken Türk toplumunda sağ el göğüs üzerine konulmaktadır.

Türk toplumunda hayır anlamına gelen "cık" ifadesi bazı toplumlarda kaba bir ifade olarak karşılığını bulur.

Görüldüğü üzere kültür öğelerinin verilmediği bir dil öğretimi, amacına ulaşamaz.

Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında ve İşitsel Materyallerinde Kültür Aktarımı

Dil, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Ana işlevi, iletişim kurmak olan dilin kullanımında bu dört temel beceriye her an ihtiyaç duyulmaktadır. Hazırlanacak öğretim programında bu dört temel beceriye mutlaka yer verilmeli, hazırlanacak materyallerde de bunların dağılımına dikkat edilmelidir. Yabancı dil öğrenecek kişinin ihtiyacına göre bu dil becerilerinin yüzdeleri farklı olabilir. (Akpınar ve Açıık, 2010: 5)

Yabancılara Türkçe öğretimi derslerinde kültür aktarımı yapılırken de bu dört beceri düşünülerek ders materyallerinde kültür öğelerine yeteri kadar yer verilmelidir.

Kültür aktarımının önem kazandığı günümüz yabancı dil eğitim sürecinde dil öğretiminde kullanılan birçok materyalin o toplumun kültüründen doğduğu ve o kültürün taşıyıcılığını yaptığı açıkça gözlenebilir. (Yılmaz ve Taşkın, 2014: 270)

Türkçe öğretiminde en önemli kaynak olarak görülen ders kitapları kültür aktarımı yönüyle hangi özellikleri taşımalıdır?

Metinlerin seçiminde dört temel beceriden okuma ve dinleme özellikle ön plana çıkmaktadır. Okuma ve dinlemede metinler öğretilen dilin kültürel aktarıcısı durumundadır. Oysa konuşma ve yazmada dili öğrenenin aktif ve aktarıcı olduğu bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden bu iki beceri yoluyla kültür aktarımını sağlamak diğer becerilere göre daha zordur. Okuma ve dinleme, kültürlenme ve kültürel aktarım sürecinin temelini teşkil eder. (Kalfa, 2013: 169)

Dil öğretiminde en önemli kaynak olarak kullanılan ders kitapları Cortazzi ve Jin'e göre yabancı dil öğretiminde 7 değişik görevi üstlenebilir:

- Bir öğretmen olabilir, çünkü öğrencilere hedef dilin kültürü hakkında doğrudan bilgi sağlar.
- Bir rehber olabilir, çünkü öğretmen ve öğrencilere işlenecek ders konularını sunar ve daha önceki derslerin özetlerini verir.
- Bir kaynak olabilir, çünkü bir ders kitabı tamamen her şeyi kapsamaz, içinden uygun parçalar seçilip konu genişletilmelidir.
- Bir eğitmen olabilir, çünkü adım adım yapılan açıklamalarla tecrübesiz öğretmenlerin sadece dil konusunda değil kültür konusunda da eksiklerini tamamlamalarını sağlar.
- Bir otorite olabilir, çünkü uzmanlar tarafından yazılmış olup gerçek ve geçerlidir.
- Beceriye azaltıcı bir yönü olabilir, çünkü ders kitaplarına aşırı bağımlı hale gelen öğretmenler yaratıcılıklarını kaybeder ve kitaba eleştirel açıdan bakamazlar. (t.y.: 199-200 akt.Okur ve Keskin, 2013: 1627)

Tüm ve Sarkmaz'ın Özışık ve Kılıçkaya'dan aktardığına göre yabancı dil öğretimiyle ilgili ders kitaplarının amacı iletişimsel yetiyi geliştirmek, dilin doğasına ve öğrenimine karşı bir farkındalık oluşturmak, yabancı kültürü iyice incelemek ve

yabancı kültürdeki insanlara karşı olumlu tutumlar geliştirmek olarak sıralanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda özenle seçilerek hazırlanan ders kitaplarının içeriği öğrencilerin hedef dilin kültürüne karşı önyargısız yaklaşım duygudaşlık kurabilmelerine hizmet eder. Bir anlamda ders kitapları sadece resmi müfredat çerçevesinde birtakım kültürel değerleri içermezler aynı zamanda saklı müfredat çerçevesinde de dolaylı yoldan kültürel değerleri yansıtır.(2012: 448-449)

Derste kullanılacak metinlerin, hedef kitlelerin seviyesine, Türkçe eğitiminin ve dersin amaçlarına uygun olması şarttır. Metinlerin Türkçeyi en iyi şekilde örneklemesi, günlük hayatla bağlantı kurması, bireyi hayatın içerisine sokması, kültürel değerleri yansıtması gerekir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ve hazırlanacak kitaplarda seçeceğimiz metinlerin hem kültürümüzü yansıtması hem de Türkçe öğrenenlere vermek istediğimiz bilgileri içermesine dikkat edilmelidir (Demir ve Açık, 2011: 57)

Kültürel öğelerin günlük hayatla bağlantılı olmasının önemi nedir? Yine Demir ve Açık bunu şöyle açıklamaktadır:"Kültür aktarımı yapmak adına bütün kültürel unsurların verilmesi daha doğrusu günümüzde az rastlanan kültürel unsurların ya da kendi içinde bile çelişen kültürel unsurların verilmesi yabancıların da gelişkiye düşmesine neden olacağından metinlere konulacak kültürel unsurların günümüz şartlarında olmasına dikkat edilmelidir." (Demir ve Açık, 2011: 70) Örneğin, araştırmamızın örneklemini oluşturan *Gökkuşluğu Dil bilgisi -2* kitabının 16. sayfasında geçen "Köy kadınları, çamaşırlarını nehirde yıkıyorlar." cümlesindeki 'nehirde çamaşır yıkamak' kültürel öğesinin günümüzde geçerliliğini yitirdiği açıktır.

Tuna'nın Özdemir'den yaptığı aktarıma göre Türkçenin yabancılara öğretiminde, folklor ürünlerinden yararlanılması ve bu manada Türk kültürünün tanıtımının da sağlanması Türkçe öğretiminin başlıca amaçları arasında yer almalıdır. Böylece, Türkçenin Türk kültür ürünlerinden hareketle öğretimi daha kolay ve zevkli hale gelecektir. Nitekim, Avrupa Dil Portfolyosu'nun esasını teşkil eden üç temel görüşten birisini, yabancı dil öğretiminde kültürel değerlere yer verilmesi ilkesi oluşturmaktadır (2014: 1).

Folklor ürünlerinden yararlanırken atasözleri ve deyimlere özellikle yer verilmelidir. Akpınar ve Açık, neden yer verilmesi gerektiğini şöyle açıklamıştır:" Kullanılan, yaşayan dilin öğretilmesi gerekir. Aksi durumda öğrenci, öğrenmeye çalıştığı dil ile sokakta konuşulan dil arasında ikileme kala-

çak ve sağlıklı iletişim kuramayacaktır. Bu sebeple hazırlanacak materyallerde ve uygulanan programlarda, kullanılan dildeki en yaygın deyim ve atasözleri yer almalıdır. Unutmamalıdır ki deyim ve atasözleri kullanılan, yaşayan dilin içinde çok önemli bir yere sahiptir." (2010 : 2)

Temel düzey metinlerinde, daha çok iki kelimele deyimlere yer verilmelidir. Bu deyimlere karşılık olarak bir tek kavram bulunmasına özen gösterilmelidir. Örneğin, dikkat çekmek: vurgulamak gibi, göz atmak: okumak gibi. (Kalfa, 2013: 174)

Yabancılara Türkçe Öğretimi İşitsel Materyallerinde Kültür Aktarımı

Duru'nun (2013: 408) da belirttiği şekilde işitsel araçlardan anladığımız metinlerin seslendirilmesinin olduğu sesli ürünlerdir. İzleme ürünleri olan kısa ve uzun video görüntüleri de bu kapsamda ele alınabilir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan işitsel materyallerin kültür aktarımında nasıl bir işlevi vardır?

Video, uzun zamandan beri hem gerçekçi (güvenilir) bir dinleme kaynağı hem de yazma ya da konuşma etkinliklerinde destekleyici bir materyal olarak kullanılmaktadır. Videonun Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanımı, öğrencilere, Türkçeye karşı dil hassasiyeti kazandırmada, öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmede, öğrencilerin bilgilerini ve kültürel birikimlerini arttırmada, Türkçe öğrenmeye daha istekli olmalarını sağlamada çok önemli işlevler yürütür. (İşcan, 2011 akt. Şengül, 2012: 176)

Yaylı, Yaylı ve Ekizler' in Gee ve King' den aktardığına göre kullanılan ders kitapları dolaylı ve dolaysız olarak kültür aktarımına yeterince olanak sağlamıyorsa öğretmenler bu açığı kapatma ihtiyacı hissederler. Filmler, özellikle hedef dilin kullanılmadığı bağlamlarda kültür aktarımı sağlamada önemli yardımcıdır. Hedef dili öğrenenler, bu dildeki kültürel içeriği gerçek ortamlarda ve durumlarda görerek ve dinleyerek daha kolay kavrayabilir. (2013: 418)

Sonuç olarak Kırkılıç ve Sevim'in de belirttiği üzere (2012: 372) Türk kültür ve edebiyatına ait değerlerin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmasındaki amaçların bazıları şunlardır:

- Yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye çalışan öğrencilerin okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine üst düzey katkıda bulunmak,
- Öğrencinin Türk kültürüyle ilgili okuduğu bir yazıyı analiz etmesini incelemesini ve değerlendirme yapabilmesini sağlamak; böylece öğrenci-

nin hedef dilde kendini ifade edebilme becerisini geliştirmek,

- Öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeye ait söz varlığını genel anlamda tanımalarına imkan sağlamak ve edebi metinler aracılığıyla söz dağarcığını geliştirmek,
- Öğrencilerin karşılaştığı yeni dünya vasıtasıyla kendi yaşantısının farkına varmasını, kendi yaşantısıyla hedef kültürdeki yaşantıyı mukayese etmesini sağlayarak bunları sözlü ve yazılı olarak ifade edebilmesini sağlamak .

Araştırmanın Amacı

Bu proje çalışmamızın amacı, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan öğretim setlerinden örneklem olarak seçilen temel seviye setinde, kültür aktarımının ne derece yapıldığını ve kültürel öğelerin hangi beceri alanlarında olduğunu tespit etmektir.

Alt amaçlar

- Yabancılara Türkçe öğreten ders kitaplarında kültür aktarımı nasıl yapılmaktadır?
- Yabancılara Türkçe öğreten işitsel materyallerde kültür aktarımı nasıl yapılmaktadır?
- Dil becerilerine göre kültür aktarımı nasıl bir farklılık göstermektedir?

Sınırlılıklar

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan öğretim setlerinin kültür aktarımı açısından sahip olması gereken nitelikler ve *Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti 1-2 Yeni Öğrenenler İçin Ders Kitabı 1-2 ve Dil bilgisi 1-2 kitapları ile Etkileşimli Türkçe Öğretimi Uygulamaları 1-2 ses CD' leri ve Seyir Dünyası 1-2 VCD' leri ile sınırlıdır.*

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi (tarama modeli) yapılmıştır. DİLSET yayınlarının hazırlamış olduğu *Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti 1-2 Yeni Öğrenenler İçin Ders Kitabı 1-2 ve Dil bilgisi 1-2 kitapları ile Etkileşimli Türkçe Öğretimi Uygulamaları 1-2 ve Seyir Dünyası 1-2*, belirli ölçütlere göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan yayınlar oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise DİLSET yayınlarının hazırlamış olduğu *Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti* seçilmiştir.

Setin sadece *Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti 1-2 Yeni Öğrenenler İçin Ders Kitabı 1-2 ve Dil bilgisi 1-2 kitapları ile Etkileşimli Türkçe Öğretimi*

Uygulamaları 1-2 ses CD' leri ve Seyir Dünyası 1-2 VCD' leri incelenmiş, setin çalışma kitapları ve öğretmen kitapları, kitaplarla aynı kültürel öğeleri içermeleri nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada öncelikle dil öğretimi ve yabancılarla Türkçe öğretimi üzerine yazılmış ve ulaşılabilen tüm kaynaklar taranmış ve elde edilen bilgilerden hareketle konuyla ilgili önceden yapılan çalışmalarla ilişkilendirmeler yapılarak araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Sonrasında Okur ve Keskin'in (2013: 1628) oluşturdukları metinlere yansıyan kültürel öğeler ve alt öğeler tablosu kullanılarak kültür öğeleri, dört temel dil becerisi (dinleme-izleme, okuma-anlama, konuşma, yazma) ve dil bilgisi alanı dikkate alınıp tablolara işlenerek sınıflandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Metinlere yansıyan kültürel öğeler ve alt öğeler tablosu kullanılarak sınıflandırılan kültür öğeleri, içerik analizi yoluyla çözümlenmiş ve yine tablolara işlenerek yorumlanmıştır. İçerik analizinde temelde

yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde organize ederek yorumlamaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 227 akt. Canbulat ve Dilekçi, 2013: 220)

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Günlük Yaşamla İlgili Kültürel Aktarımlar

a. Yiyecek İçecek:

Bu başlık altında yiyecekler ve içecekler incelenmektedir. Daha çok yerel tatlar ve yemeklerin konu edinildiği bu başlık altında kola, makarna, pizza gibi tüm ülkelerde tüketilen yiyeceklerin üzerinde durulmamış, sadece Türkiye'de olan ve Türklere has yemekler tespit edilmeye çalışılmıştır. Yiyecekleri de tencere ve fırın yemekleri, balıklar, hamur işleri, çorbalar, tatlılar ve kahvaltılıklar olarak beş başlık altında inceleyeceğiz

Yiyecekler

Sette isimleri geçen tencere ve fırın yemekleri şunlardır:

Tablo 8. Tencere ve fırın yemekleri

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	İzleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Çiftlik köfte	1					1			
Dolma	3	1			1	3			
Döner	3				1	2			
Et kavurma	2						2		
Et sote	1					1			
Etlı bezelye	1					1			
Etlı fasulye	2				1		1		
Izgara et	1					1			
İzmir köfte	1						1		
Kaburga	1					1			
Karnıyarık		1			1				
Kebap	7	2	1		1	6	1	1	1
Kıymalı ıspanak	1						1		
Kıymalı yumurta	1					1			
Kuru fasulye		2			1			1	
Kuzu şiş	1					1			
Kuzu tandır	1					1			
Mantar güveç	1					1			
Manti		1			1				
Menemen									
Patlıcan güveç	1					1			
Pilav	3	1	1		2	1	1		1
Salçalı köfte		1			1				
Tavuklu pilav		1							1
Taze fasulye	4	1			2	2	1		
Yaprak sarması	1						1		

En çok geçen yemek çeşidi 10 kez ile kebaptır. 5 kez ile taze fasulye ve pilav, 4 kez ile dolma, 3 kez ile döner ve 2 kez ile etli ve kuru fasulye ile et

kavurma takip etmektedir. Diğer yemekler ise sadece 1 kez geçmektedir. Bu öğeler, metinde 37, etkinlikte 12, soruda 2 kez; beceri alanı olarak

bakıldığında, okuma -anlamada 12, dinlemede 24, konuşmada 9 ve dil bilgisi alanında da 3 kez geçmiştir

Dünyada, özellikle Avrupa'da en çok bilinen yemek çeşidinin kebab ve döner olması ile sette yer alma oranı arasında doğru orantı vardır. Yine Türk mutfağında en çok tüketilen yemek olan pilavın da

sette adının çok geçtiğini görmekteyiz. Sebze yemekleri olarak baktığımızda da taze ve kuru fasulye ve dolma da bilinen sebze yemekleridir. Hiç şüphesiz yemek çeşitleri bu kadar değildir. Temel düzeye göre kanaatimizde yeterli miktarda yemek adı geçmiştir.

Tablo 9. Hamur İşleri

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Börek	1		2		1		1		1
Gözleme	1					1			
Kek	2					2			
Pide	1					1			
Simit	3					3			
Lavaş	1					1			

Listeye göz attığımızda en çok 3 kez ile böreğin ve simitin daha sonra 2 kez ile kekin geçtiğini, pide, gözleme ve lavaşın ise birer kez yer aldığını görülmektedir. Bu öğeler ,metinde 9 ve soruda 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında okuma -anlamada 1, dinlemede 7, konuşmada 1 ve dil bilgisi alanında da 1 kez geçmiştir.

Simit diğerlerine göre daha tanınmış bir yiyecek olup, tanıtılan diğer hamur işlerinden özellikle pidenin pizzaya benzemesi bakımından kullanılmasında fayda olduğunu düşünmekteyiz. Türklerin misafirlerine çayın yanında en çok kek ve börek ikram etmelerinden dolayı, kek ve böreğin de isim olarak daha çok geçmesinin normal olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Balıklar

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Hamsi	2	2			4				
İstavrit	2				2				
Levrek	1	1			2				
Palamut	2				2				
Sazan	1				1				
Uskumru		1							

Tabloya baktığımızda hamsinin 4 , palamut, levrek ve istavritin 2, diğerlerinin ise 1 kez geçtiği görülmektedir. Bu mutfak kültürü öğeleri ,metinde 8 ve etkinlikte 4 kez; okuma-anlama beceri alanında ise 11 kez yer almıştır.

Türk mutfağında özellikle Karadeniz Bölgesinde çok tüketilen bir balık olan hamsinin , sette adının daha çok geçmesi ülkemiz denizlerinde bol avlanabilen bir balık olmasındandır.

Tablo 11. orbalar

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Domates		1					1		
Ezogelin		2			1		1		
Mantar		1					1		
Mercimek		1			1				
Tarhana		1			1				
Tavuk		1	1		1		1		
Yayla			1		1				

Listeye bakıldığında ezogelin, tavuk çorbalarının 2 kez, diğerlerinin ise 1 kez geçtiği görölmektedir. Bu ögeler ,metinde ve soruda 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında okuma -anlamada 5 ve konuşmada 4 kez geçmiştir

Özellikle Türk kültüründe hasta insanlara tavuk orbası içirilmesi geleneği vardır. Bununla birlikte mercimek orbasının Türk yemek kültüründe çok daha yaygın tüketilmesine rağmen, sette adının az geçmesi ilginçtir.

Tablo 12. Tatlılar

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Ayva tatlısı								1	
Baklava	2	1			2		1		
Kabak tatlısı		1			1				
Kadayıf		1			1				
Künefe	1	1			1		1		
Muhallebi			1		1				
Revani	1						1		
şekerpare	1	1			1		1		
Sütla	2	2	1		3		1	1	

Listeye baktığımızda sütlacın 5, baklavanın 3,şekerpare ve künefenin 2, diğer tatlıların ise birer kez geçtiği görölmektedir. Bu ögeler ,metinde 6, etkinlikte 8 ve soruda 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında okuma -anlamada 10, dinlemede5,konuşmada 1 ve yazma alanında 2 kez geçmiştir

Baklavanın geleneksel Türk tatlısı olarak kabul görmesine ve ülke dışında bile bilinmesine karşın, listede sütlacın baklavadan daha çok geçtiği görölmüştür. Baklava, yapımı oldukça zahmetli ve uzun süren, şerbetli bir tatlıdır. Yine de özellikle dini bayramlarda misafirlere en çok ikram edilen tatlı baklavadır.

Tablo 13. Kahvaltılıklar

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Bal		2					1		1
Çikolata		1					1		
Domates		1					1		
Helva		1							1
Krem peynir		1					1		
Menemen		1					1		

Peynir	3		2	1
Reçel	1		1	
Salatalık	1		1	
Yumurta	3	1	2	1
Zeytin	3	1	2	1

Tabloya bakıldığında zeytinin ve yumurtanın 4 kez, peynirin 3 kez, balın 2 kez ve diğerlerinin 1 kez geçtiği görülmüştür. Bu öğeler ,metinde 18 ve etkinlikte 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında dinlemede 13, yazmada 2 , dil bilgisi alanında ise 5 kez geçmiştir

Türk mutfağında kahvaltı çok zengin bir öğündür. Zeytin, peynir ve yumurta kahvaltıda çoğunlukla

bulunan yiyeceklerdir. Zeytin ve peynir, çeşidine göre farklı fiyat aralıklarıyla her sofrada kahvaltıda tüketilen yiyecekler olduğu için sette adının çok geçtiği görülmüştür. Bununla birlikte Türk yemek kültüründe her öğünde vazgeçilmez olan ve çoğunlukla tüketilen beyaz ekmeğin, sette adının çok nadir geçmesinin şaşırtıcı bir durum olduğu düşünülmektedir.

Tablo 14. İçecekler

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Ayran	5	2	1		2	3	1	1	1
Cacık	1				1				
Çay	13	5		2	1	10	1		8
Kahve	4	5			1	3		2	3
Limonata		1			1				

Listede baktığımızda çayın 20 kez, kahvenin 9 kez, ayranın 8 kez, limonatanın ve cacığın1 kez geçtiği görülmektedir. Bu öğeler ,metinde 23, etkinlikte 8, soruda 1 ve görselde 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında ise okuma -anlamada 5, dinlemede 16, konuşmada 2,yazmada 3 ve dil bilgisi alanında 1 kez geçmiştir

Çayın diğer tüm içeceklerden daha çok geçmesinin sebebi, çayın Türk kültüründeki yerinin ayrı olmasıdır. Çay, arkadaşlık ve sohbet ortamının vazgeçilmezlerinden biridir. Çayın, sosyal yaşamın en çok tercih edilen içeceği olmasının sebeplerinden biri de ucuz ve kolay ulaşılabilir olmasıdır. Özellikle Rize Çayı olarak tabir edilen siyah çay, bugün

ülkemizde günün her saatinde toplumun her kesimi tarafından tüketilmektedir. Atasözlerine konu olacak kadar Türk kültüründe yeri olan kahvenin sayıca listede çok geçmesi, bize çay kadar olmasa da kahvenin de günlük hayatta çok tercih edilen bir içecek olduğunu göstermektedir. Geleneksel Türk içeceği sıfatını taşıyan ayranın, Türk yemek kültüründe özellikle kebablarla birlikte çok tüketilen içecek olması sebebiyle sette adının çok geçtiği düşünülmektedir. Yine Türk yemeklerinin yanında tüketilen cacığın da sette yer alması olumludur. Kanaatimizce temel düzeye göre yeterli miktarda içecek adı geçmiştir.

Tablo 15.1b. Yemek zamanları, sofrada adabı

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Afiyet olsun	3	1			1	2			1
Elinize sağlık	3	1				3			1

Tabloya baktığımızda afiyet olsun ve elinize sağlık kalıp ifadelerinin 4 kez geçtiği görülmektedir. Metinde 3 ve etkinlikte 2 kez geçen kültür öğeleri; beceri alanı olarak bakıldığında okuma-anlamada 1 , dinlemede 5, dil bilgisi 2 kez geçmiştir.

Kültür aktarımı açısından baktığımızda, afiyet olsun ve eline sağlık ifadeleri, Türk yemek kültüründe sofrada en çok kullanılan iki kalıp ifade olmaları sebebiyle bu kadar çok kullanılmışlardır.

Tablo 16. 1c. Resmi tatilleri-çalışma zamanları

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Cumartesi	1					1			
Pazar	3				2				1

Listeye baktığımızda cumartesi gününün 1 kez, pazar gününün ise 3 kez geçtiği görülmektedir. Bu ögeler, metinde 4 kez; dinlemede 1 ,okuma-anlamada 2 dil bilgisi alanında ise 1 kez geçmiştir.

Türkiye'de cumartesi günü özel işyerlerinde çalışma olduğu düşünüldüğünde pazar gününün tatil günü olarak isminin fazla geçmesi normaldir. Pazar günü, ailelerin birlikte zaman geçirdikleri bir gündür.

Tablo 17. 1d. Boş zaman etkinlikleri, hobileri

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Basketbol oynamak	1						1		
Fotoğraf çekmek	1					1			
Futbol oynamak	1						1		
Gazete okumak	1				1				
Hayvanat bahçesine gitmek		1							1
Kitap okumak	4	1				3	1		1
Müzik dinlemek	1					1			
Para koleksiyonu	1						1		
Piknik	2	3	1			2		1	3
Pul koleksiyonu yapmak	1						1		
Seyahat etmek		1						1	
Sinemaya gitmek	1	1					1		1
Spor yapmak	2	1				1	1		1
Televizyon seyretmek	2					2			

Tabloya baktığımızda boş zaman etkinliği ve hobi olarak 6 kez ile pikniğin, 5 kez ile kitap okumanın, 3 kez ile spor yapmanın ve 2 kez ile sinemaya gitmenin ve televizyon seyretmenin yer aldığı görülmektedir. Bu kültür ögeleri, metinde 18 kez, etkinlikte 8 kez ve soruda 1 kez; beceri alanı olarak bakıldığında okuma-anlamada 1 kez, dinlemede 10, konuşmada 7, yazmada 2 ve dil bilgisi alanında 7 kez geçmiştir.

Özellikle ilkbahar ve yaz aylarında Türk ailelerinin boş zaman etkinliği olarak yaptığı pikniğin kültür ögesi olarak 6 kez geçmesi oldukça doğaldır.

Bununla birlikte, Türklerin kitap okuma alışkanlığının diğer ülkelere göre daha az olduğunun bilinmesine rağmen tabloda böyle bir sonuç çıkması ilginçtir.

Tablo 18. 1e. Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Abla	1					1			
Amca	1		2			1			3
Dayı	1	2	1		1		1		2

Dede	1					1		
Enişte	2	1				1	1	1
Hala	1	1					1	1
Nine	2		1			1		2
Teyze	4	2	1		1	1	1	4
Yeğen	1		1			1		1
Yenge	3		1		1	1		1

Tabloda teyze 7, yenge ve dayı 4, amca,dede,nine ve enişte 3, yeğen ve hala 2, diğerleri ise 1 kez geçmiştir.Bu kültür öğeleri, metinde 17, etkinlikte 6 ve soruda 7 kez; beceri alanı olarak bakıldığında ise okuma-anlamada 3, dinlemede 8, konuşmada 4, yazmada 2 ve dil bilgisi alanında 14 kez geçmiştir. Özellikle teyze, yenge, dede, dayı ve amca isimleri-

nin fazla geçmesinin sebebi, Türk kültüründe iletişim kurulurken akrabalık ilişkisi olmayan kişilere de bu isimlerle hitap edilmesidir. Nine isminin ise, Türk kültüründe babaanne ve anneanne için ortak kullanıldığından çok geçtiği görülmektedir. Kanaatimizce temel düzey için yeterlidir.

Tablo 19.1f. Yeme ve içme alışkanlıkları

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Aile salonumuz üst kattadır.	1					1			
Garson yemek tavsiye edebilir.	1					1			
Sabah kahvaltısında çorba içelim			1						1
Yemekten sonra meyve yedik.			1						1
Tabloda geçen cümleler, metinde 2, soruda 2 kez ; dinlemede 2 ve dil bilgisi alanında yine 2 kez geçmiştir. Bu ifadeler, yemek kültürümüzde sıklıkla									kullanılmakta olup başka kültürlerde pek rastlanmayan ifadelerdir.

Tablo 20. 1h. Spor

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Cirit				1			1		
Güreş	1					1			
Hakan Şükür	1	1			2				
Naim Süleymanoğlu			2				1		1
Tabloya göre sporla ilgili kültür öğeleri metinde 3, soruda 2 ve görselde 1 kez ; okuma-anlamada 1,dinlemede 1, konuşmada 1 ve dil bilgisi alanında 1 kez geçmiştir. Tabloda adı 2 kez geçen Naim Süleymanoğlu, Türkiye'ye olimpiyatlar tarihinde									güreş dışında ilk altın madalya kazandıran sporcudur. Tabloda adı yine 2 kez geçen Hakan Şükür ise Dünya Kupası tarihinin en hızlı golünü 11. saniyede atan sporcudur. Bununla birlikte güreş ve cirit de Türk ata sporlarıdır.

Tablo 21. 1.i Müzik

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Bariş Manço			1	1		1	1		
İbrahim Tatlıses		1	1					1	1
Kayahan	1					1			

Kubat		1				1	
Levent Yüksel	1			1			
Mazhar Fuat Özkan	1						1
Muazzez Ersoy		1				1	
Mustafa Sandal	1		1		1	1	
Orhan Gencebay		1		1			
Orhan Hakalmaz	1				1		
Sertab Erener	1			1			
Sezen Aksu	3			2	1		
Tarkan	1	2			1	1	1
Zara	1		1		1	1	
Zeki Müren	1	1			1	1	

Tabloda Tarkan ve Sezen Aksu 3 kez, Barış Manço, İbrahim Tatlıses, Zeki Müren, Mustafa Sandal ve Zara 2 kez, diğerleri ise birer kez geçmektedir. Bu kültür öğeleri, metinde 12, etkinlikte 7, soruda 4 ve görselde 1; beceri alanı olarak bakıldığında ise okuma-anlamada 5, dinlemede 8, konuşmada 7, yazmada 1 ve dil bilgisi alanında 3 kez geçmiştir. Popüler müzik kültürü olarak baktığımızda Sezen Aksu ve Tarkan'ın Türk Pop Müziğinin en bilinen

ve sevilen sanatçıları olmaları dolayısıyla çok geçtiği görülmektedir. Türk müzik kültüründe Zeki Müren Türk sanat Müziğinin, Barış Manço ise Türk Pop Müziğinin dünya çapında tanınmış iki ünlü sanatçısıdır. Bununla birlikte İbrahim Tatlıses, Mustafa Sandal ve Zara da farklı müzik türlerinin sevilen sanatçılarıdır.

2. Kişiler Arası İlişkiler ile İlgili Kültürel Aktarımlar

Tablo 22. 2b. Selamlaşma ifade ve davranışları

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Güle güle	4	1			3			1	1
Günaydın	4		1		1	1		2	1
Hoş bulduk	7				2	4			1
Hoş geldiniz	7		2		2	3		3	1
Hoşça kal	6	4			3	2	1	2	2
İyi akşamlar	1	1	1			1	1	1	
İyi geceler	1	1	1			1		2	
İyi günler	2	2	1		3	1		1	
Merhaba	18	1	1		12	1	1	1	5

Tablodan da görüldüğü üzere merhaba 20, hoşça kal 10, hoş geldiniz 9, hoş bulduk 7, güle güle, günaydın ve iyi günler 5, iyi geceler ve iyi akşamlar 3 kez geçmektedir. Bu kültür öğeleri, metinde 50, etkinlikte 10 ve sorularda 7; beceri alanı olarak bakıldığında ise okuma-anlamada 5, dinlemede 8, konuşmada 7, yazmada 1 ve dil bilgisi alanında 3 kez geçmiştir. Türk kültüründe

selamlaşırken günün her saatinde en sık kullanılan ifade merhaba olduğundan sette bu kadar çok geçmesi normaldir. Hoş geldiniz, hoş bulduk, hoşça kal ve güle güle ifadeleri ise Türk misafirperverliğinde sıklıkla kullanılan selamlaşma, karşılama ve uğurlama ifadeleridir. Kanaatimizce temel seviyeye göre yeteri kadar selamlaşma ifadesi kullanılmıştır.

Tablo 23. 2c.Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Ben sık sık onları ziyaret ediyorum. Benim çok özel ailem var. Ben onları çok seviyorum.	1				1				
Bizim akrabalarımızın yüzde yirmisi bu binada oturuyor. Onun için sık sık birbirimizi ziyaret ederiz.	1								1
Büyük babam ve büyük annem sık sık bize gelir.	1								1
Büyüklerimize karşı saygılı olmalıyız. Her insanın kendinden büyüklere saygı göstermesi insalık görevidir.Özellikle yaşlılara.Bugün biz onlara bakarız, yarın da bizim çocuklarımız bize...	1	1				1			1
Hafta sonu dedeni ziyaret edecek misin? İşimi bitirince ninemi ziyaret edeyim.	1								1

Tablodan görüldüğü üzere kültürle ilgili cümleler, metinde 6 kez; beceri alanı olarak bakıldığında ise okuma-anlamada 1, dinlemede 1 ve dil bilgisi alanında 4 kez geçmiştir. Yukarıdaki tabloda geçen cümleler, Türk kültüründe akrabalık ilişkileri ve aile bağlarının kuvvetli olması sebebiyle sık kullanı-

lan ifadelerdir. Türk toplumunda günümüzde de nine ve dede ile birlikte yaşanan geleneksel aileler görülmektedir. Bu bağlamda akrabalık bağları, aile büyüklerinin sayesinde daha güçlü devam edebilmektedir.

Tablo 24. 2e.Konuk etme-ikram ve hediyeler

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Bir çay ikram ederiz. O zaman ben hemen bir kek yapayım.	1					1			
Büyük babam ve büyük annem sık sık bize gelir. Bu akşam da bize gelebilirler. Annem akşam için pasta ve kek hazırlıyordur.	1								1
Elinize sağlık çay çok güzeldi. Misafirler için çok güzel yemek hazırlandı.	1		1			1			1

Ögeler , metinde 3, etkinlikte 1 kez; beceri alanı olarak bakıldığında da dinlemede 2 ve dil bilgisi alanında ise 2 kez geçmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere Türk misafirperverliği, sosyal yaşamda önemli bir kültür ögesi olarak karşımıza çıkmakta-

dır. Türk misafirperverliği, bizi diğer toplumlardan ayıran önemli bir kültürel özelliğimizdir.Sette bunun yer alması, kültür akatırımı açısından yerinde olmuştur.

4. Edebiyat -Sanat ve Müzik ile İlgili Kültürel Aktarımlar

Tablo 25. 4a.Edebiyat

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlamaya	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Behçet Necatigil		1							1
Masal			1						1
Mehmet Akif Ersoy	1	1	1			1	1		1
Nasreddin Hoca		1							1
Necip Fazıl Kısakürek		1							1
Ömer Seyfettin	1	1				1			1
Yunus Emre	1								1

Tabloya bakıldığında edebiyat ilgili ögelerden , Mehmet Akif Ersoy 3, Ömer Seyfettin'in 2 ve diğerlerinin 1 kez geçtiği görülmektedir. Bu ögeler, metinde 3, etkinlikte 5,sorularda 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında da dinlemede 2,konuşmada 1 ve dil bilgisi alanında ise 7 kez geçmiştir.

İstiklal Marşımızın yazarı Mehmet Akif Ersoy, Türk toplumu tarafından en bilinen şair olduğundan

ismi çok geçmiştir.Yine Ömer Seyfettin, Türk hikayeciliğinin en bilinen yazarlarından biridir.Necip Fazıl Kısakürek de bilinen şairlerimizdendir. Yunus Emre şiirleri ile Türk halk edebiyatının en önemli anonim eserleri olan masal ve Nasreddin hoca fıkralarının, temel seviye öğrencilerine yönelik olan sette az geçmesinin sebebinin, kültür ögelerini dolaylı yolla aktarmaları olduğu düşünülmektedir.

Tablo 26. 4b.Müzik

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlamaya	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Saz		1		1		1		1	
Türkü				1	1				

Tablodan da görüldüğü üzere saz 2, türkü ise 1 kez yer almıştır.Bu ögeler, etkinlikte 1,görselde ise 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında da okuma anlamada 1, dinlemede 1 ve yazmada 1 kez geçmiştir.

Tablodan da görüldüğü üzere, Türk Halk Müziğinin en önemli iki ögesi olan saz ile dilin kültürel ögelerinin en çok görüldüğü müzik eseri olan türkülerimizin sette yer alması, Türk kültürünün aktarılması açısından yerinde olmuştur.

Tablo 27. 4d.Gösteri sanatları

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlamaya	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Halay		1				1			
Zeybek oyunu			1					1	

Tabloya bakıldığında geleneksel Türk halk oyunlarının en bilinen oyunlarından olan zeybek oyunu ve halayın sette birer kez geçtiği görülmüştür. Bu ögeler metinde 1 ve soruda 1 kez; beceri alanı ola-

rak bakıldığında da dinlemede 1 ve yazmada 1 kez geçmiştir.

Özellikle halayın düğünlerimizin vazgeçilmez oyunu olduğu düşünüldüğünde sette geçmesi yerinde olmuştur.

Tablo 28. 4e. El Sanatları Geleneği

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Bakırcılık sanatı				1		1			
Çini sanatı				1		1			
Kilim				1			1		

Tabloya bakıldığında bakırcılık sanatının 1, çini sanatının 1 ve kilimin 1 kez geçtiği görülmüştür. Bu kültür öğeleri görselde 3 kez; beceri alanı olarak bakıldığında ise dinlemede 2 ve konuşmada 1 kez yer almıştır.

Sette el sanatlarından sadece bakırcılık, çini ve kilim sanatlarına yer verilmiştir. Kültür aktarımı açısından isimlerinin daha çok geçmesi faydalı olabilirdi.

5. Gelenekler ve Folklor ile İlgili Kültürel Aktarımlar

Tablo 29. 5a. Özel günler ve gelenekler

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı		2			1		1		
23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	1	2			1	1	1		
29 Ekim Cumhuriyet Bayramı		2			1		1		
30 Ağustos Zafer Bayramı		2			1		1		
Anneler Günü		1	1					1	1
Bayramın kutlu olsun	1					1			
Bayramlarda büyüklerin elleri öpülür. Büyükler çocuklara hediye verir.			1					1	
Bayramlarda çevreyi süsleriz, törenler yaparız.		1			1				
Çocuklar bayram için süslendi		1							1
Kurban Bayramı		1			1				
Ramazan Bayramı		2			1		1		
Ülkemizde bayram öncesinde ev temizliği yapılır.		1				1			

Tabloda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının 3, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, Ramazan Bayramı ve Anneler Günü'nün 2, diğerlerinin ise 1 kez geçtiği görülmüştür. Bu öğeler, metinde 2, etkinlikte 15, soruda 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında da okuma-anlamada 7, dinlemede 3, konuşmada 5, yazmada 2 ve dil bilgisinde 2 kez yer almıştır. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, dün-

yada kutlanan tek çocuk bayramıdır. Bu bayramda okul ve sınıflar öğrenciler tarafından süslenir. Başka ülkelerden de çocuklar ülkemize gelerek bu bayramı kutlamaktadır. Ramazan ve kurban bayramları ise küçüklerin büyükleri ziyaret ettiği ve ellerini öptüğü, büyüklerin de çocuklara hediyeler verdiği, Türk toplumunda çok önemli yeri olan dini bayramlarımızdır. Kanaatimizce bu bayramların sette geçmesi kültürümüzün aktarımı açısından yararlı olmuştur.

Tablo 30. 5b.Sözlü Anlatımlar ve Sözlü Gelenekler

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Acil şifalar dilerim	2				1	1			
Allah başışlasın			1						1
Allah mesut etsin			1						1
Allah razı olsun		1							1
At ölür meydan kalır, yiğit ölür şan kalır	1								1
Ayaklarına kara sular inmek		1							1
Başından kaynar sular boşalmak		1							1
Başınız sağ olsun	1		1		1	1			
Dokuz canlı olmak	1					1			
Dünya etme bulma dünyasıdır	1					1			
Ele avuca sığmamak	1								1
Duyduk duymadık demeyin		1							1
Geç olsun güç olmasın	1								1
Geçmiş olsun	2		2		3	1			
Gözünüz aydın	1		2			1			2
Güneş girmeyen eve doktor girer		1							1
Hayırlı olsun			1						1
Hayırlı işler	1				1				
Her şey gönlünüzce olsun		1							1
Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır		1							1
İyi günlerde kullanın	1				1				
Karadenizliler güzel kelimesi yerine cüzel derler	1					1			
Kim söyledi? Kuşlar söyledi	1					1			
Kısmet	1					1			
Kolay gelsin		1							1
Kutlu olsun			1			1			
Kolu kanadı kırılmak	1					1			
Minareyi çalan kılıfını hazırlar		1							1
Mübarek olsun			1			1			
Ne var, ne yok?			1			1			
Ömrün uzun olsun		1							1
Sağ ol	2	2			1	1			2
Sır küpü	1								
Sır tutmak	1				1				
Sır vermek	1				1				
Sırta ermek	1				1				
Sırta kadem basmak	1				1				
Sora sora Bağdat bulunur			1						1
Süt dökmüş kediye dökmek		1							1

Tabloya baktığımızda sağ ol ve geçmiş olsun ifadesinin 4, gözünüz aydın ifadesinin 3, acil şifalar dilerim ifadesinin 2, diğer kalıp ifadelerin deyimle-

rin ve atasözlerinin ise 1 kez geçtiği görülmektedir. Bu kültür öğeleri, metinde 24, etkinlikte 13, soruda 12 kez; beceri alanı olarak bakıldığında da okuma-

anlamada 12, dinlemede 14 ve dil bilgisi alanında ise 22 kez geçmiştir. Deyimlerin ve kalıp ifadelerin sette yer alması, öğrenciye günlük yaşamda yaşanan dilin kültürünü aktarma anlamında yerinde olmuştur. Sette en çok rastlanılan ifadeler de zaten

günlük yaşamda en sık kullanılan ifadelerdendir. Bununla birlikte setin temel düzey öğrencilerine yönelik olması sebebiyle sette yer alan atasözlerinin anlamının, öğrenciler tarafından anlaşılamayacağını düşünmekteyiz.

Tablo 31. 5d. Doğum, evlilik gelenekleri

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Düğün görüntüleri halay	1	1				1			
Düğünde gelinle damada altın ve para takılır.		1					1		
Düğünler Türkiye'nin değişik bölgelerinde farklı şekilde olur. Bizim memleketimizde düğünler genellikle kız evinde başlar. Bahçede devam eder. Anne-baba ve oğulları önce isteyeceği kızın evine gider. Çikolata ve çiçek götürürler, oturur, sohbet ederler. Kız kahve getirir. Kahvelerini içerler, daha sonra da merasim başlar. Eskiden üzerinde gelinlerin getirildiği atların yerini günümüzde arabalar almıştır.	1			1		1		1	
nişan bozulması	1								1
Söz kesmek ve nişanlanmak evlilik öncesi yapılan törenlerdir.			1					1	
Türkiye'de düğünlerden önce davetiye dağıtılır.	1					1			
Ülkemizde insanlar genellikle 25-30 yaş arasında evlenir.		1			1				
Tablodan da görüldüğü üzere Türk halk kültüründe çok önemli bir yeri olan düğün ve düğün gelenekleri sette yer almıştır. Kültürle ilgili cümleler, metinde 4, etkinlikte 3 soruda 2 kez; beceri alanı olarak bakıldığında ise dinlemede 3, konuşmada 2, yazmada 2 ve dil bilgisi alanında 1 kez geçmiştir.									

Özellikle Seyir Dünyası-2 VCD' sinde yabancı öğrencilerin gerçek bir düğüne götürülerek düğünle ilgili bilgi almaları kültür öğelerini kavramaları açısından yerinde olmuştur. Sette doğum gelenekleri ile ilgili bir bilginin yer almaması eksiklik olarak düşünülebilir.

7. Coğrafya ve Mekan ile İlgili Kültürel Aktarımlar

Tablo 32. 7. Yer (iller ve /veya diğer yerleşim yerleri)

Öge	Metinde	Etkinlikte	Soruda	Görselde	Okuma-anlama	Dinleme izleme	Konuşma	Yazma	Dil bilgisi
Adalar			1						1
Ayasofya	4		1	1	1	3			2
Boğaz içi				1					
Dikilitaş	1			1		1			1

Dolmabahçe Sarayı	3		1	2	
Efes Antik Kenti		2			1
Galata Kulesi		1			1
İstanbul	13	1	5	4	5
İstanbul Boğazı	1		1		
Kapadokya		2	1		1
Kapalı Çarşı	1		1		
Karadeniz		1			
Kız Kulesi	1	1		1	
Konya Mevlana Müzesi		1	1		
Nemrut Dağı		1			
Rumeli Hisarı	1		1		
Sultan Ahmet Cami	5	1	1	3	1
Taksim İstiklal Caddesi					
Topkapı Sarayı	5	1	2	2	2
Türkiye	1			1	
Üçüncü Ahmet Çeşmesi	1			1	
Uludağ		1			1
Urfa Balıklıgöl		1		1	
Vapur		1			

Tabloya baktığımızda genel olarak İstanbul isminin 14, Ayasofya, Topkapı Sarayı ve, Sultan Ahmet Camisi'nin 6, Dolmabahçe Sarayı'nın 3, Kapadokya ve Kız Kulesi'nin 2 kez, diğer yer isimlerinin ise 1 kez geçtiği görülmüştür. Bu ögeler ,metinde 37, soruda 7 ve görselde 13 kez; beceri alanı olarak bakıldığında ise okuma -anlamada 15, dinlemede 19 ve dil bilgisi alanında 16 kez geçmiştir

Sette ismi en çok geçen şehrin İstanbul olması, İstanbul un her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turisti kendine çeken, bir tarih ve kültür şehri; bir medeniyetler müzesi ve de yabancıların en çok merak ettiği şehir olması sebebiyle kültür aktarımı açısından yerinde olmuştur.Bunula birlikte diğer coğrafi yerler ait ögelerin az olması bir eksiklik olarak görülebilir.

6.SONUÇ

Yabancı dil öğrenmek ,farklı bir dil öğrenmektir. Kişiyi, kendi dilinden farklı bir dili öğretirken öğrenme anlamında motivasyonu sağlayabilmek ve öğrendiklerini kalıcı hale getirebilmek için dilin kültürel ögelerinin de mutlaka aktarılması gerekir.

Araştırmamızın sonucunda sette yer alan kültürel ögelerin dağılımına bakıldığında, bazı kültürel öğelere hiç yer verilmediği, bazı kültürel ögelerin az yer aldığı bazılarının da çok yer aldığı dolayısıyla kültür ögelerinin sette eşit bir dağılıma sahip olmadıkları görülmüştür.Örneğin,değerler ve eğitim kültürel ögesi başlığı ile sosyal yaşam kültürel ögesi

başlığı altında hiç kültürel öge bulunamamıştır.Yine edebiyat,sanat ve müzik başlığı altında kültürel ögelerin az yer aldığı görülmüştür.Bununla beraber günlük yaşam başlığı altında çok fazla öge yer almaktadır. Okur ve Keskin'in (2013) yabancılarla Türkçe ders kitapları üzerine yaptıkları bir çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

Kültürel ögelerin kitap, CD ve VCD' lerdeki dağılımına bakıldığında, ögelerin metinlerde 292 kez,etkinliklerde 105 kez, sorularda 52 kez ve görsellerde de 27 kez yer aldığı tespit edilmiştir.Kültür aktarımının daha çok , metinler yoluyla yapıldığı gerçeğinden hareketle Türkçeyi yeni öğrenen temel seviye öğrencileri için kullanılan bu sette, okuma ve dinleme metinlerinin sayıca fazla yer alması normal bir durumdur.Bununla beraber öğrencilerin kültürel ögeleri daha iyi kavrayabilmeleri için ders kitaplarında değerlendirme adıyla yer alan bölümdeki alıştırma soruları ile dil bilgisi kitaplarındaki alıştırma sorularında daha fazla kültürel öğeye yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Beceri alanları açısından bakıldığında ise kültür ögelerin, okuma-anlama alanında 98 kez, dinleme-anlama(izleme) alanında 156 kez,konuşma alanında 51 kez, yazma alanında 20 kez, dil bilgisi alanında ise 97 kez yer aldığı tespit edilmiştir.

Kültür aktarımı, temelde okuma ve dinlemeyle başladığından yine okuma-anlama ve dinleme-

anlama(izleme) alanlarında kültürel öğeler daha fazladır.Buna bağlı olarak konuşma ve yazma alanlarında kültürel öğelerin az yer almasının sebebinin, bu alanların daha üst seviyelerde kullanılması olduğunu düşünülmemektedir.Çünkü bu alanlarda kültür aktarımının tam olarak yapılabilmesi için öğrencinin belli bir seviyede bilgiyi aktif olarak kullanabilmesi gerekir. Dil bilgisi alanında kültür öğesinin okuma alanına yakın çıkmasının da dil bilgisinin ayrı kitaplarda anlatılmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Sonuç olarak Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti 1-2 Yeni Öğrenenler İçin setinin, temel seviye öğrencilerine yönelik olması sebebiyle seviyelerine uygun olmayan kültür öğelerinin ,aktarım amaçlı tek başlarına konu olarak verilememesi normaldir. Bununla birlikte sette yer alan diğer kültürel öğelerle birlikte kullanılarak öğrencilerin bu öğelerden de haberdar olmaları sağlanabilir.Sette verilen diğer kültürel öğelerin de eşit olarak sette yer almasına dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, M., Açıık, F. (2010). Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancılara Türkçe Öğretiminde Deyim ve Atasözlerinin Öğrenme-Öğretme Sürecine Aktarımı. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil. Ana Çizgileriyle Dilbilim*.(5.baskı) Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Asutay, H. (2003). Yabancı Dil Öğretiminde "Kültür Bağlamı ve "Öteki" Dil. *Dil Dergisi*, 118, 26-29.
- Çiftci, M., Batur, Z., Keklik, S. (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültür. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). (1.baskı), s.365-379. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Bölükbaşı, F., Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. *Turkish Studies*, 5 (4), 1-16.
- Canbulat, M., Akkaya, Dilekçi, A.(2013). Türkçe Ders Kitaplarında Kalıp Sözcükler ve Öğrencilerin Kalıp Sözcükleri Kullanma Düzeyleri. *Turkish Studies*, 8(7), 217-232.
- Demir, A. (2010). *Yabancılara Türkiye Türkçesi Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşımdan Hareketle Metinlerin İncelenmesinde Dikkat Edilecek Noktalar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, A., Açıık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler. *TÜBAR*, 15.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*.(5.baskı) İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Duru, H. (2013). Yabancı Dil Türkçe Öğretiminde Yazılı,İşitsel, Görsel Araçlar ve Dil Öğretim Ortamları *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). (1.baskı), s.395-420. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Er, K. O. (2006). Yabancı Dil Öğretim Programlarında Kültürün Etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, , 39 (1), 1-14.
- Erenoğlu, D. (2008). Mehmet Kaplan'ın Dil Üzerine Görüşleri. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 36, 65-80.
- Eryaman, M. Y., Kana, F. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Program Sorunu. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi(YTDÖ)*. A. Kılınç ve A. Şahin(Ed.). (2.baskı), s.147-166. Ankara: Pegem A Akademi
- Güleç, İ., İnce, B. (2013). Türkçe Öğrenen Yabancıların Günlük Yaşama İlişkin Kültürel Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 3 (3), 95-106.
- Gün, M., Akkaya, A., Kara, Ö.,T. (2014).Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 9(6), 1-16.
- İşcan, A. (2012). Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Tarihçesi. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (YTDÖ)*. A. Kılınç ve A. Şahin (Ed.). (2.baskı), s.3-27. Ankara: Pegem A Akademi.
- Kaplan, M. (1993). *Kültür ve Dil*.(8.baskı) İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kalfa, M. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Kültür Unsurlarının Kullanımı. *Milli Folklor*, 12 (97),
- Kırkkılıç, A., Sevim, O. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Türk Kültür ve Edebiyatının Yeri. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (YTDÖ)*. A. Kılınç ve A. Şahin (Ed.). (2.baskı), s.359-386. Ankara: Pegem A Akademi.

- Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi Programları. *Dil ve Eğitim ve Bilim*, 33(150), 64-73.
- Okur, A., Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1619-1640.
- Özkan, P. A. (2009). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Derslerinde Kültürler arası İletişim Yetisi Kazandırma Amaçlı Günlük Yaşama İlişkin Kültürel Algıları Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, T., Akçay, S., Yiğit, A., Taşdemir, E., Başak, S. S. (2012). *Gökkuşaklı Türkçe Ders Kitabı 1*, İstanbul: Dilset Yayınları.
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şengül, M. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Kullanımı. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (YTDÖ)*. A. Kılınç ve A. Şahin (Ed.). (2.baskı), s.167-186. Ankara: Pegem A Akademi.
- Toprak, F. (2011). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarındaki Okuma Parçaları ve Diyaloglar Üzerine Bir Değerlendirme *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 11-24.
- Tuna, T. S. (2014). Yabancı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Elçisi Olan "Atasözleri"nin Kullanımı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 1 (1).
- Tüm, G., Sarkmaz, Ö. (2012) Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin Yeri. *Hacettepe üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 448-459.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK.
- Yaylı, D., Yaylı, D., Ekizler, A. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Filmlerin Kullanılması. *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). (1.baskı), s.395-420. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Yılman, M. (1995). *Demokrasimizin Kültürel Temelleri*. (4.baskı) İzmir: Serdar Ofset
- Yılmaz, F., Taşkın, M. (2014). Hacivat Karagöz Oyunları ile Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Kültür Aktarımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 270-288.
- Yiğit, M., Arslan, M. (2014). Kültürel Etkileşimin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Etkisi: Arnavutluk Örneği. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, 1-13.